

LAKIALOITE 68/2005 vp

Laki konkurssilain muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Tämän lakialoitteen tarkoituksena on muuttaa konkurssilakia uudelleen yrittämistä tukevaksi mahdollistamalla henkilökohtainen konkurssi ja sallimalla velallisen rajoitetusti osallistua kon-

kurssiomaisuuden realisointiin. Viivästyskoron laskemisen lakkaaminen, kun konkurssihakemus on jätetty, vähentää merkittävästi prosessin tahattoman pitkittymisen rangaistusluonnetta.

PERUSTELUT

Maassamme on laman jäljiltä vielä kymmeniätuhansia konkurssin tehneitä ja muista syistä ylivelkaantuneita, joiden omaisuus on jatkuvasti uloshakumenettelyssä. Ulosottovelallisia oli vuoden 2003 lopussa noin 306 700. Hallitusohjelman ns. yrittäjyyden politiikkaohjelmassa todetaan, että selvitetään mahdollisuus henkilökohtaiseen konkurssiin. Kotimaiset ja ulkomaiset selvitykset ovat osoittaneet tarpeelliseksi korjata tämä puute lainsäädännössä.

Konkurssien määrän noususta on viime aikoina saatu merkkejä. Lainsäädännöllä pitäisi pyrkiä nykyistä paremmin ehkäisemään tarpeettomia yrityskuolemia, kun maassamme pitäisi muutoinkin olla 50 000—80 000 yritystä enemmän. Yrityskannan nettokasvu on viime vuosina jäänyt alle kahden prosentin, mistä osan selittää niiden runsas lakkaaminen. Vuonna 2003 toiminnan aloitti 23 626 yritystä ja lopetti 21 381. Näiden välinen erotus on liian pieni, jotta työttömyydestä voitaisiin päästä eroon.

Vuonna 2002 Suomessa oli vain 215 000 yrittäjää (pl maatalousyrittäjät) eli 9 prosenttia työ-

voimasta, joista 60 prosenttia oli yksinyrittäjiä. Naisten osuus on kolmannes, ja he ovat miehiä useammin yksinyrittäjiä. Yrittäjistä vain 16 prosenttia on alle 35-vuotiaita, mistä voi päätellä jotakin yleisestä innokkuudesta asiaa kohtaan sekä myös alkupääoman hankkimisen vaikeudesta korkean tuloverotuksen Suomessa. Hälyttävää on myös se, että yrittäjien ikärakenne on hyvin samankaltainen koko läntisessä Euroopassa.

Velkasovinto-ohjelman avulla vain vajaat 7 000 henkilöä pääsi ahdingosta. Tämä lakialoite tähtää yrittäjäksi ryhtymis- ja yrittäjänä toimimishalukkuuden kasvattamiseen. Riskin ottamisesta tulee yleisesti ottaen palkita paremmin ja rangaista lievemmin, sillä ketään ei voi pakottaa perustamaan yritystä.

Konkurssi tulisi nähdä normaalina menettelynä lopettaa tappiollinen yritystoiminta, purkaa yrityskannan ylikapasiteettia ja mahdollistaa taloudellinen rakennemuutos. Kaikkeen yritystoimintaan liittyy eriluonteisia riskejä, jotka viime kädessä realisoituvat rahoituksen loppumisena ja kassavirran tyrehtymisenä. Konkurssin välttä-

minenkään hinnalla millä hyvänsä ei ole tarkoituksenmukaista, edellytyksensä menettäneen liiketoiminnan perusteeton pitkittäminen vain pahentaa tilannetta ja vaikeuttaa veloista selviytymistä.

Konkurssilainsäädäntömme ei tue riittävästi yrittäjyyttä ja työllistämistä, vaan rankaisee kohtuuttomasti riskin ottamisesta. Konkurssin aiheuttamasta kielteisestä leimasta ja vuosikautia jatkuvasta maksukyvyttömyystilasta pitäisi päästä eroon kohtuullisessa ajassa. Pitkittyvästä perinnästä syntyvät kustannukset kasvattavat nykyisellään kohtuuttomasti velkasummaa, vaikka pääomaa olisi pystyttykin lyhentämään. Velkajärjestelyyn hakeutuneen yrittäjän "nettopalkka" on käytännössä ennalta määrätty, ja kaikki sen ylitse menevä osuus suuntautuu velkojille.

Kaikista ei ole yrittäjiksi. Yhdysvalloissa yrittäjyys on haluttu yhdistää moniin myönteisiin persoonallisuus- ja sosiaalisiin tekijöihin, kuten aloitteellisuuteen, joustavuuteen, luovuuteen, korkeaan suoriutumismotivaatioon, innostukseen, kilpailuhenkisyyteen, päättäväisyyteen, ulospäin suuntautumiseen, paineensietoon, kekseliäisyyteen ja haluun hyväksyä riskejä sekä kantaa vastuuta. Realisoituessaan yrittäjäriskillä on taloudellisen ulottuvuutensa lisäksi sekä sosiaalinen että henkinen ulottuvuus. Yrittäjäksi ryhtyvä riskeeraa taloudellisen asemansa, mahdollisuudet urakehitykseen palkkatyössä, perhesuhteensa ja henkisen hyvinvointinsa. Yritystoiminnan epäonnistuessa yrittäjä kokee yleensä epäonnistuneensa henkilökohtaisesti. Arkikokemuksen perusteella on itsestään selvää, että aikaisemmin yrittämisellä itsensä elättäneet helpommin työllistävät itsensä jatkosakin yrittäjänä kuin työttömät, joita työministeriökin yrittää aktiivitoimin suoraan kouluttaa yrittäjiksi usein hyvin vaatimattomalla menestyksellä.

Yhdysvalloissa konkurssilaki tähtää toimintakykyisen yritystoiminnan jatkamiseen, koska yrittäjän ajatellaan oppineen vaikeuksistaan. Tämä on toisaalta johtanut konkurssien uusimiseen velkojen tappioksi, mikä on puolestaan nostanut luottokustannuksia, koska pankkien

riski on kasvanut liikaa. Siksi oikeaan suuntaan tehtävistä muutoksista pitää saada palautetta sopivin väliajoin, ettei vapauttamisessa mennä liian pitkälle, ts. tilanteeseen, missä velallisen luottokustannukset nousevat kohtuuttomasti ja vieraan pääoman ehtoisen rahoituksen saatavuus vaikeutuu entisestään.

Euroopan yhteisöjen komissio on vuonna 2003 julkaissut vihreän kirjan Yrittäjyys Euroopassa, jossa esitetään mm. konkurssien negatiivisten vaikutusten vähentämistä. Sen mukaan rehellistä konkurssin tehnyttä yrittäjää ei tule rangaista, vaan kannustaa yrittämään uudestaan.

Konkurssituomion yhteydessä pitäisi samalla ratkaista, millä tavalla velkojen maksu järjestetään. Velallisen tulisi itse saada osallistua velkojen vakuutena olevan omaisuuden realisointiin. Näin sen myymisestä voitaisiin saada parempi hinta kuin että se kokonaisuudessaan siirtyy velkojen realisoitavaksi. Velan vakuutena oleva omaisuus pyritään myymään markkinahintaan, jolloin velallinen voi käyttää velan maksun jälkeen ylitse jäävän osuuden omaksi hyväkseen. Velallisen osallistuminen omaisuuden realisointiin takaa yleensä parhaan hinnan myynnistä.

Yksityishenkilön velkajärjestelyhakemusten määrä on laskenut vuodesta 1995, jolloin niitä jätettiin 14 003 vuoteen 2002 asti, jolloin niitä jätettiin 2 803 kappaletta. Vuosina 2003 ja 2004 hakemusten määrä näyttäisi olevan taas nousussa, kun vuonna 2003 hakemuksia jätettiin 4 282 kappaletta ja vuoden 2004 syyskuuhun mennessä niitä oli jätetty 3 246. Selvitysten mukaan tuhannet työpaikat ovat konkurssien takia uhattuina.

Velkajärjestelyyn hakeudutaan useimmiten yritystoiminnassa syntyneiden velkaongelmien vuoksi. Kaikkiaan yli 60 prosentilla velallisista on jonkinlainen sidos yrityselvöihin, ja yli 40 prosentilla kytkentä liittyy itse harjoitettuun yritystoimintaan. Ylivelkaantuneet ovat maassamme eettisessä kuopassa. Monella on niin suuret velkavastuut korkean korkotason ajalta saakka, etteivät he koskaan pysty niistä vapautumaan, vaikka kituuttavat toimeentulorajalla.

Konkurssi ja saneerausmenettelyt pitäisi lain-säädännöllä ketjuttaa toimivaksi kokonaisu-

deksi, joka paremmin turvaisi sekä velan kohteen että velkojien ja velallisten aseman. Konkurssimenettelyn käynnistämisen pitäisi pysäyttää kaikki aktiiviset perimistoimet, kunnes tuomio on annettu. Tämä ehkäisisi velallisen aseman heikentymistä prosessin pitkittyessä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

konkurssilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 20 päivänä helmikuuta 2004 annetun konkurssilain (120/2004) 1 luvun 6 §, 3 luvun 1 ja 4 § sekä
lisätään 3 lukuun uusi 13 § ja lakiin uusi 4 a luku seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

6 §

Velkavastuu konkurssin jälkeen

Velallinen vapautuu vastaamasta niistä konkurssisaatavista, joille ei konkurssissa kerry täyttä suoritusta.

3 luku

Konkurssin alkamisen oikeusvaikutukset

1 §

Velallisen määräysvalta

Konkurssin alettua velallinen menettää oikeuden määrätä konkurssipesään kuuluvasta omaisuudestaan, ellei tuomioistuin hyväksy velallisen esittämää realisointisuunnitelmaa.

Mikäli tuomioistuin hyväksyy realisointisuunnitelman, sovelletaan velallisen määräysvaltaan soveltuvin osin, mitä yrityksen saneerauslaista säädetyn lain 5 luvun 29 §:ssä säädetään.

4 §

Velallisen sitoumukset

Konkurssimenettelyn alkaminen keskeyttää viivästyskoron kertymisen konkurssivelalle.

Konkurssin alettua ei saa nostaa kannetta, jonka tarkoituksena on saada konkurssisaatavaa koskeva täytäntöönpanoperuste konkurssipesää vastaan. Panttivelkoja saa kuitenkin nostaa kannetta saatavan perimiseksi panttiomaisuudesta.

Jos konkurssin alkaessa on vireillä konkurssisaatavaa koskeva oikeudenkäynti velallista vastaan, konkurssipesälle on varattava tilaisuus jatkaa oikeudenkäyntiä. Jos konkurssipesä ei vastaa kanteeseen, kantaja voi vaatia asian ratkaisemista, jollei velallinen jatka oikeudenkäyntiä. Konkurssipesä voidaan velvoittaa korvaamaan vain konkurssipesän puhevallan käyttämisestä toiselle osapuolelle aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.

Vero ja julkinen maksu sekä muu niihin rinnastettava saatava määrätään konkurssin alkamisesta huolimatta niin kuin siitä erikseen säädetään.

13 §

Perintäkielto

Konkurssimenettelyn alettua velalliseen ei saa kohdistaa toimenpiteitä maksukiellon piiriin kuuluvan konkurssivelan perimiseksi tai sen suorittamisen turvaamiseksi.

4 a luku

Realisointisuunnitelma

1 §

Suunnitelman sisältö

Realisointisuunnitelman tulee sisältää selvitys velallisen taloudellisesta asemasta ja muista realisointiin vaikuttavista seikoista.

2 §

Suunnitelman laatiminen

Velallisen on laadittava ehdotus realisointisuunnitelmaksi ja toimitettava se tuomiois-

tuimelle tämän asettamassa määräajassa, joka ei ilman erityistä syytä saa olla pitempi kuin neljä kuukautta.

3 §

Selvitykset

Velkojen osalta realisointiohjelman tulee sisältää maksuohjelma, josta ilmenee velkajärjestyksen sisältö ja maksuaikataulu kunkin velan osalta eriteltynä.

Jos suunnitelman mukaan velallisyriitys, sen liiketoiminta tai varallisuus taikka osa näistä luovutetaan toiminnallisena kokonaisuutena, suunnitelmasta tulee ilmetä luovutustapa, luovutusehdot ja luovutuksensaaja, mikäli tämä on tiedossa.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2006.

Helsingissä 8 päivänä kesäkuuta 2005

Juhani Sjöblom /kok
Kauko Juhantalo /kesk
Markku Rossi /kesk
Eero Reijonen /kesk
Seppo Lahtela /kesk
Jouko Laxell /kok
Arto Satonen /kok
Timo Seppälä /kok
Marja Tiura /kok
Petri Salo /kok
Lasse Virén /kok
Hanna-Leena Hemming /kok
Ilkka Kanerva /kok
Olli Nepponen /kok
Jere Lahti /kok

Lasse Hautala /kesk
Esko Kiviranta /kesk
Pertti Hemmilä /kok
Martin Saarikangas /kok
Lyly Rajala /kok
Pekka Vilkuna /kesk
Pekka Kuosmanen /kok
Esko Kurvinen /kok
Reijo Paajanen /kok
Seppo Särkiniemi /kesk
Kalevi Lamminen /kok
Kaarina Dromberg /kok
Jan Vapaavuori /kok
Marjo Matikainen-Kallström /kok
Ahti Vielma /kok

Ilkka Taipale /sd
Toimi Kankaanniemi /kd
Aila Paloniemi /kesk
Sirpa Asko-Seljavaara /kok
Anne Holmlund /kok
Simo Rundgren /kesk
Timo Soini /ps
Tony Halme /ps
Eero Akaan-Penttilä /kok
Lauri Oinonen /kesk
Heikki A. Ollila /kok
Raimo Vistbacka /ps

Markus Mustajärvi /vas
Unto Valpas /vas
Esko Ahonen /kesk
Matti Väistö /kesk
Terhi Peltokorpi /kesk
Kari Uotila /vas
Erkki Pulliainen /vihr
Tuomo Hänninen /kesk
Antti Rantakangas /kesk
Pertti Salovaara /kesk
Tuija Nurmi /kok